

Rejim Değişirse

Eğitimin Gündemi de Mücadele Yöntemi de Değişir

Ünal ÖZMEN

Eğitim, her geçen gün biraz daha ülkenin genel gündemiyle birlikte düşünülüyor; özellikle AKP iktidarıyla birlikte genel toplumsal gündemin dışında ele alınamaz oldu. Siyaset eğitimi gündemine dahil etmeyince böyle oldu; eğitim siyaseti gündemine aldı.

Eğitim, seçim havasında yürütülen referandum propaganda sürecinde de ilgi görmedi. Fakat iktidarının vaadi olarak imam hatipleşme ve türban üzerinden eğitime dair mesajını dolaylı olarak da olsa Erdoğan verdi. Sürpriz olmamakla birlikte, islamileşmenin sembolleri olan imam hatip okulları ile türbanın üniforma olarak kamu kurumlarında kabulünü sağlayıp yaygınlaştırmasını iktidarının başarısı sayan Erdoğan'ın İslami eğitimde ısrarcı olacağını öngörebiliriz. Referandum boyunca ve sonrası Batılı politikacılara yönelik eleştirisinin, özünde Batı değerleri ile mücadele olduğu dikkate alınırsa, referandumda istediği sonucu alıp hegemonyasını pekiştirmesiyle, başta laiklik olmak üzere laiklikte vücut bulan tüm insan hakları Erdoğan'ın hedefinde olacaktır. Bu yeni durum, eğitimi problem eden tarafın siyasi gündeme odaklanmasını zorunlu kılar.

Eğitimi politik mücadelenin merkezine yerleştiren sol, nicel problemlerle daha az, sorunun kaynağı olarak gördüğü siyasi karar ve yapılarla daha çok ilgilenmek durumunda: PISA 2015 Öğrenci Mutluluk Araştırması (Öğrenci Refahı) ile tescil edildiği üzere 10 üzerinden 6.12 puanla öğrencisini en çok mutsuz eden bir ülkede okul müdürlerini atama biçimini düzenleyen yönetmeliği mutsuzluk unsuru olarak tek başına ele almanın bir anlamı olamaz.

Bir milyon Suriyeli çocuğun yarısı Türkiye sokaklarında dileniyor; diğer yarısı bir tabak yemeğin adisyonu yirmi lira yazıldığı lokantalarda yirmi li-

raya on saat tabak yıkıyor. BM Genel Sekreteri Antonio Guterres, BM Cenevre Ofisinde düzenlenen konferansta Yemen'de dünyanın en büyük açlık krizinin yaşandığını belirterek "Biz şu anda burada konuşurken, Yemen'de 50 çocuk açlıktan ölecek. Tüm bir neslin sakatlanmasına ve aç kalmasına tanık oluyoruz." diyordu. BM, Yemen için 2017'de acil 2,1 milyar dolar yardım çağrısında bulundu. Ne yazık ki yazıya başladığım 25 Nisan itibarıyla bu paranın ancak yüzde 15'i tedarik edilmişti. Üçte biri çocuk, 19 milyon insanın açlıkla karşı karşıya olduğu Yemen, TÜRGEV'in eğitim faaliyetlerine 100 milyon dolar bağışlayan Suudi Arabistan uçakları tarafından bombalanıyor. Çocukların üstüne bomba atan uçaklardan birinin pilotu kralın oğlu veliaht prens... Irak'ta, Suriye'de, Libya'da IŞİD; Nijerya'da Boko Haram, Afganistan'da Taliban çocukları savaşa sürüyor. Bölgenin ve dünyanın her bir noktasının çatışma alanına dönüştüğü bir dönemdeyiz. Türkiye'nin her an bir Suriye olması olasılık dışı görülüyor. Böyle bir dünyada, iktidarın eğitim politikalarına yön veren cemaatlerin satrancın yasaklanmasını istediği bir ülkede, çözüm bekleyen sorunu sınıf mevcudu olan eğitimsel politikalara takılıp kalınamaz.

İslamcı hareketler, inanca dayanmayan bilgilerden¹ tedirgin oluyor. Batı, inançla (din) "bilgi"yi denetleyemeyeceğini görelî yüz yıl oldu. Son otuz yılda neo-liberalizm her ne kadar desteğine ihtiyaç duyup çokkültürlülük, dinler arası diyalog vb. ad altında dinlerle müttefiklik ilişkisine girse de arzu edilen verim alınamadı. Batı, sarsıcı

¹ "Bilgi" bu yazıda, Türkiye'nin Wikipedia'ya erişimi engellemesi üzerine kurucusu Jimmy Wales'in "Bilgiye erişim temel bir insan hakkıdır. Türk halkı, siz bu hak için savaşırken ben de her zaman yanınızda olacağım." mesajında vurguladığı gibi uğruna mücadele edilen şey anlamında kullanılmıştır.

bilgiyle baş etme yolu olarak yeniden burjuva bilgisiyle yergiye başvurmak zorunda kaldı. İsviçre cumhurbaşkanının Davos 2012 toplantısının açılışında "Marks'ın hakkını teslim etmek" gerektiğini söyledi. Onunla başlayan çözülme, neo-liberalizmin yarattığı ekonomik ve sosyal eşitsizliklere yönelik eleştiriler bizzat kapitalizmin ideologları tarafından Marks göndermeli kitaplarla devam ediyor. Müslüman egemenlerin, kitlelere çıkış yolu gösteren bilgiyle mücadele edecek din dışında araçları yok. Türkiye İslamcıları, bir dönem Batı burjuvazisinin desteği ile liberal bilgi ve bilme biçimlerini kullanmayı denese de sonunda kendi kaynağına dönmek zorunda kaldı. İslamcıların aslına rücu etmek zorunda kalması, kendi arzuları kadar, her halükarda beşeri olan bilgiyi kullanma becerisi yoksunluğundandır. İşte bu nedendir ki İslamcı iktidarlar bilgiyi kullanılamaz, bilgi kaynaklarını bilgi üretmez hale getirmek zorundadır. Bilim insanlarının unvanları da alınarak üniversitelerden uzaklaştırılması, Wikipedia'ya erişim engeli bilgiyefobik İslamcı tavrına Türkiye'den son örnektir. İslamcı, bireye itaatsizlik aşıl原因an modern eğitimi reddetmek zorundadır. Her İslamcı böyle düşünür ve davranır; başbakan, cumhurbaşkanı, gazeteci, Türk, Arap olması fark etmez. Bir kişi, vakıf, parti, dernek vs. İslamcı olup da eğitime bakışı IŞİD'den farklı ise ayrı düştüğünden değil, hegemonyasını sınırlayan bir gücün varlığından öyle davranıyordur.

Erdoğanlaşan Türkiye (Erdoğan artık AKP'yi ve hatta kendini bile aşan, ülke nüfusunun önemli bir kesiminin yön verdiği kendisi olmayan tüzel bir kişiliktir. Bu nedenle "Erdoğanlaşan Türkiye" kavramını, imza yetkisini Erdoğan'ın kullandığı Türkiye anlamında kullanmaktayım.) modern eğitimin bilgi ve davranış kalıplarını taşıyan yurttaşlarını ıslah etmek zorunda. Fransa merkezli **Ipsos** araştırma şirketinin Türkiye ofisinin referandumdan sonra yaptığı araştırmanın da gösterdiği gibi eğitim düzeyi yükseldikçe Erdoğan politikalarının kabul oranı düşmektedir.² Hiçbir

gerici, hele faşist parti muhalefetini güçlendiren eğitim pratiklerinin yaşamasına izin vermez. Nitekim Erdoğan'da politikasını kendi reeline bakarak belirliyor. Eğitim düzeyi yükseldikçe seçmen kaybeden AKP'nin, eğitimsiz seçmenlerin "evet"çi olduğunu gösteren anketten çıkaracağı ders modern eğitim lehine olamayacaktır. Yeni rejimde insanların, gerçekle karşılaştığında fikirlerini değiştireceği ihtimaline karşın, bireyi dönüştüren eğitimsel içeriklerin tümüyle temizlenmesine hız verileceğini söyleyebiliriz. Bu nedenle rejim değişikliğinin, İslamcı hegemonyanın alanını genişletme arzusunun bir sonucu olduğunu bilerek etkili bir direniş sergilemek gerek. İktidar saldırısının sınıfsallığının ayırt edilemeyecek ölçüde belirsiz ve genel olduğu durumlarda en etkili direniş yolu itaatsizliktir. Yeni saldırıların meşru olmayan anayasa değişikliğine dayandırılacak olması, toplum lehine olmayan uygulamalara karşı gerçekleştirilecek sivil itaatsizliğin meşruiyetini artıracaktır.

İster fiili, ister ekonomik, ister siyasi, ister psikolojik her ne biçimde olursa olsun iktidar saldırısına maruz kalan her yurttaş sözleşmesine uymayan devletle tek taraflı olarak ilişkisini yürütmek zorunda değildir. Her yurttaş fesih edilmiş sözleşmeye uymak zorunda mıyım diye sormalı. Devlet "zor" kullanır; elbet! Fakat kapitalizmin "zor"u büyük oranda bireyin devlet harcamalarına katkısını sürdüreceği maddi araçlardır ve bu da rıza gerektirir. Mesela, kapitalizm, vergisini feodal gibi öşür tarzı el koyma yoluyla almaz; vergiyi, mükellef saydığı yurttaşın bizzat getirip hesabına yatırmasını bekler. Madem devlet aygıtlarının kullanıldığı gerici bir saldırı altındayız; saldırının maliyetini neden hedef olanlar ödesin? İslamcılar hala vergi ödemiyor! Madem neo-liberalizm insanı müşteri olarak görüyor, neden tüketici olarak haklarımızı kullanmayalım?

Rejim değişiyorsa eğitimin gündemi de değişir; gündem değişirse mücadele araçları, yol ve yöntemleri de...

² Araştırmaya göre 16 Nisan Referandumunda "evet" oyu kullanan seçmenin eğitim durumu şöyle: Eğitimsiz ve ilköğretim mezunu yüzde 70, ortaokul 57, lise 42, yüksekokul 39. "Evet" ve "hayır"ın yaş gruplarına ve yerleşim birimlerinin

eğitime erişim olanağına göre dağılımı da eğitim düzeyinin tercih belirlemedeki etkisini doğrulamaktadır: Gençler ve kent kültürüyle tanışanlar demokrasiden yana tutum takınıyor.